

บทบรรณาธิการ

ในท่ามกลางความขัดแย้งที่สลับซับซ้อน

ถ้าเราคิดตามข่าวความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมตามหน้าหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ สิ่งที่เรามักจะพบ คือ ข่าวอาชญากรรม, การฉ้อราษฎร์บังหลวง, ปัญหา และความขัดแย้งในวงนักธุรกิจ และนักการเมืองระดับสูง ข่าวและบทวิจารณ์ในเดือนมวลชนคงกล่าวสะท้อนความจริงในสังคมส่วนหนึ่ง แต่ไม่ใช่ทั้งหมด จริง ๆ แล้วสังคมเรายังมีความขัดแย้งที่กว้างขวางและสลับซับซ้อนกว่าที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายเท่า การที่จะทำความเข้าใจกับความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างถ่องแท้ จึงจะต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งอื่น ๆ โดยเฉพาะแหล่งข้อมูลชั้นต้น คือ ความเป็นไปในสังคมจริง ๆ และการวิเคราะห์ ที่เจาะลึกซึ่งเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

สังคมไทยทุกวันนี้ ถ้าวิเคราะห์ให้เห็นอย่างผิวเผิน ก็ดูเหมือนว่า เป็นสังคมที่มีความสงบสุขร่มเย็นพอสมควร และทำท่าว่าจะพัฒนาไปได้เรื่อย ๆ โดยไม่มีปัญหาอะไรใหญ่โต พรรคคอมมิวนิสต์ก็หดเล็กลงมาก จนไม่ได้เป็นพลังทำลายอำนาจรัฐที่มีความหมายมากเหมือนแต่ก่อน ภัยจากการคุกคามของต่างประเทศก็ไม่ได้มีจริงจึงแม้จะมีข่าวการปะทะแถบชายแดนอยู่บ้างก็เป็นเรื่องชั่วคราวชั่วคราวมากกว่า, โอกาสที่ทหารจะทำ

รัฐประหารเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็มีนโยบายต่างไปจากรัฐบาลปัจจุบันก็น้อยเช่นกัน คือ ถึงสมมุติมีการทำรัฐประหาร หรือเปลี่ยนรัฐบาลอะไรนโยบายก็คงไม่เปลี่ยนมากนัก เศรษฐกิจก็คงจะเติบโตไปอย่างที่เคยเป็นมาได้เรื่อย ๆ แม้จะมีปัญหาเรื่องทรัพย์สิน, วงแชร์ล้ม ก็คงจะเป็นเรื่องของกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มมากกว่าตัวสถาบันหรือระบบเศรษฐกิจทั้งหมด

ความขัดแย้งเท่าที่ปรากฏให้เห็นกันชัด ๆ จึงดูเป็นเรื่องของความขัดแย้งทางด้านการแก่งแย่งอำนาจและผลประโยชน์ในหมู่ชนชั้นสูง เช่น นายทหาร ตำรวจ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง นักธุรกิจ พ่อค้า มากกว่าความขัดแย้งพื้นฐานระหว่างนายทุนกับคนงาน, เจ้าที่ดินนายทุนเงินกู้พ่อค้า กับชาวนาชาไร่ ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและการกระจายและชนชั้นที่ไม่ได้เป็นเจ้าของ ดูเหมือนจะถูกทำให้เลือนลางไปอย่างน้อยก็ในหน้าหนังสือพิมพ์ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วความขัดแย้งเหล่านี้ก็ยังคงมีอยู่ ไม่ได้สูญสลาย หรือแม้แต่คนน้อยลงแต่อย่างไร

การที่สังคมไทยพัฒนาทุนนิยมมากขึ้น ทำให้ความขัดแย้งของชนชั้น หรือกลุ่มชนที่มีผลประโยชน์ต่างกัน ในสังคมไทย ได้พัฒนาไปใน

ลักษณะที่มีความสลับซับซ้อนและแอบแฝงซ่อนเร้นมากขึ้น การที่ชนชั้นสูงยอมประนีประนอมให้มีประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือมีสภาผู้แทนราษฎรที่มาจาก การเลือกตั้ง ตามกฎเกณฑ์ที่พวกเขา กำหนดขึ้น แท้จริงก็เพื่อที่จะผ่อนปรน และ ซ่อนเร้น ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ ใต้การปกครองให้เห็น ได้ยากมากขึ้น ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ทำให้ประชาชนยังรู้สึกว่า เขา มีสิทธิมีเสียงในการปกครองผ่านผู้แทนราษฎร แม้ว่าในทางปฏิบัติแล้ว ประชาชนจะมีสิทธิมีเสียง ในการผลักดันชี้แนะแก่รัฐบาลหรือแม้แก่ผู้แทนฯ น้อยมาก

ในขณะที่เดียวกันชนชั้นสูง ก็พยายามสร้าง ภาพพจน์ให้ประชาชนเห็นว่า รัฐบาลนั้นเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนหลายคน หรือ อย่างน้อยก็เป็นกลางในการประนีประนอม ประสานผลประโยชน์ของประชาชนทั่วประเทศ การ กำหนดนโยบายนิรโทษกรรมคอมมิวนิสต์ที่มอบตัว และการปฏิรูปที่ดินต่าง ๆ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การพัฒนาชนบทยากจน ประสบความสำเร็จ ในการสร้างภาพพจน์รัฐบาลที่ใจกว้าง เห็นการด้อย ใต้ค่อนข้างมาก

ปัญหาในสังคมที่ยังคงมีอยู่ ถูกวางให้เห็นว่า เป็นความผิดหลายของปัจเจกชน เช่น ข้าราชการ

ที่ชฉ้อ ใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือไร้ประสิทธิภาพ บางคน, นายทุนที่เห็นแก่ตัวบางคน ซึ่งเรื่องที่ แก่ใจได้ภายใต้ระบบที่เป็นอยู่และรัฐบาลก็โฆษณา ว่า พยายามแก้ไขอยู่ ยิ่งกว่านั้นก็ยังมีการสร้าง ภาพให้เห็นว่า รัฐบาลกำลังจับมือกับนักธุรกิจ เอกชน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ด้วย ทั้งนี้เท่ากับเป็นการชี้เป็นนัยว่าระบบเดิม นั้น คืออยู่แล้ว ปัญหาที่มีอยู่เป็นเรื่องของคนบางคน เท่านั้น

ชนชั้นสูงสามารถทำสิ่งนี้ได้ เพราะเขาได้ เรียนรู้มากขึ้นว่า การที่เขาจะยังคงความเป็น ชนชั้นสูงที่ได้ผลประโยชน์จากสังคมมากกว่า ประชาชนทั่วไปอยู่ได้ เขาจำเป็นต้องมีการ เปลี่ยนแปลงแก้ไข วิธีการปกครองวิธีการบริหาร ประเทศ, วิธีการกระจายรายได้ และวิธีการประ ชาสัมพันธ์ พวกเขาได้กับการสนับสนุนอย่างสำคัญ จากปัญญาชน และชนชั้นกลางที่สามารถรับการ พัฒนาในลักษณะนี้ได้ เพราะนอกจากการปฏิรูป หรือการโฆษณาว่าจะปฏิรูป จะสอดคล้องกับผล ประโยชน์ของพวกเขาปัญญาชน, ชนชั้นกลางแล้ว ทางด้านมโนธรรม ปัญญาชนก็พอหาเหตุผลอธิบาย ให้ตัวเองเชื่อได้ว่า ในเมื่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง ถึงรากถึงโคน เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ การปฏิรูป อย่างค่อยเป็นค่อยไป ก็ยังดีกว่าไม่ได้ทำอะไรเลย

แต่ไม่ว่าจะใครรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม บัญญาชน
 ได้มีส่วนสร้างความชอบธรรม และสร้างภาพพจน์
 ที่ดีให้กับรัฐมากขึ้น และรัฐได้อาศัยความชอบ
 ธรรมนี้ไปขยายบทบาทของกลไกรัฐ เพื่อการ
 พิทักษ์ระบบเดิมที่ไม่เสมอภาคมากขึ้น รัฐได้
 โพล้เพล้ถึงการพัฒนาแนวใหม่ที่มุ่งให้ประชาชน
 มีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งหมายถึงการพัฒนา
 แบบทุนนิยมที่รัฐต้องการ รัฐได้เข้าไปแทรกซึม
 ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรประชาชนทั้งในชนบท
 และโรงงาน ซึ่งหมายถึงองค์กรประชาชนที่อยู่
 ภายใต้การชี้นำ หรือภายใต้นโยบายของรัฐ และ
 ประชาธิปไตยที่คนกุมอำนาจรัฐ หรือปัญญาชน
 ฝ่ายพวกเขาเหล่านี้คือ ประชาธิปไตยแบบที่รัฐ
 หรือคนที่กุมอำนาจรัฐชี้นำ ไม่ใช่ประชาธิปไตย
 ที่พัฒนาจากความเรียกร้องต้องการและอำนาจ
 ต่อรองของประชาชนส่วนใหญ่บนหลักการของ
 ความเสมอภาค เสรีภาพ แก่อย่างใด

และ รัฐทุนนิยมสมัยใหม่ไม่ได้เป็นเครื่อง
 มีของชนชั้นที่กุมอำนาจรัฐตัวนี้ ๆ เราจึงมอง
 ไม่เห็นการเอียงเข้าข้างชนชั้นสูงของรัฐได้ชัดเจน
 ทุกกรณีไป ในบางโอกาสรัฐต้องประนีประนอม
 ประสานผลประโยชน์ของชนชั้นที่พอมืออำนาจ
 ต่อรองในระดับต่าง ๆ ในช่วงเวลาต่าง ๆ หรือเพื่อ
 รักษาผลประโยชน์ระยะยาว และนี่เองที่ทำให้รัฐ

เป็นเรื่องสลับซับซ้อนที่เข้าใจได้ยากมากขึ้น รัฐ
 ได้เข้ามาเป็นตัวกลางที่ทำให้ความขัดแย้งทางชนชั้น
 มีลักษณะไม่ชัดเจนมากขึ้น ทั้ง ๆ ที่จริงแล้ว รัฐ
 ไม่เคยเป็นกลาง หากแต่เป็นตัวรักษาผลประโยชน์
 ให้ชนชั้นครอบงำอยู่เสมอมา

ในสถานการณ์ที่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น
 หรือกลุ่มชนในสังคม มีลักษณะสลับซับซ้อน
 และแอมบเลงมากขึ้นเช่นนี้ กลุ่มชนที่เสียเปรียบ
 ในสังคม เช่น ชาวนา ชาวไร่ คนงาน และ
 คนจนทั้งหลาย ซึ่งจะถูกหลอกลวงถูกมันหาได้
 ง่าย และมากยิ่งขึ้น การปฏิรูปที่พวกเขาขอ จะ
 เป็นการปฏิรูปเพื่อต้านการเปลี่ยนแปลงมากกว่า
 การปฏิรูปเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น
 ภาระหน้าที่ของปัญญาชนผู้มีจิตสำนึกรับผิดชอบ
 ต่อสังคม คือ จะต้องติดตามศึกษาการเคลื่อนไหว
 เปลี่ยนแปลงของสังคมให้เข้าใจอย่างถ่องแท้
 ลึกซึ้ง และพยายามอธิบายให้ประชาชนได้เข้าใจ
 ถึงความจริงให้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนจะได้มี
 โอกาสที่จะต่อสู้ เรียกร้องสิทธิผลประโยชน์ของ
 พวกเขา ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่
 จะเป็นไปได้ มีแต่การเปิดเผยเปิดตาและการให้
 สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนเท่านั้น ที่จะนำไปสู่
 การเปลี่ยนสังคม ที่เจริญก้าวหน้า เป็นธรรม
 และสร้างสรรค์อย่างแท้จริงได้.